

# การเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการรัฐประหาร 2549

## The Learning of Democracy Culture of Ramkhamhaeng University Students After 2006 Coup d'état

ศุภวัฒน์ จักรหนู

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย  
ผู้รับผิดชอบบทความ

Suphawatt Chaknu

Politics, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

Email: aom\_wilon@hotmail.com

Received: May 21, 2022 / Revised: Aug 10, 2022 / Accepted: Aug 11, 2022

### บทคัดย่อ

วัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) เป็นส่วนหนึ่งวัฒนธรรมทางสังคม (social culture) หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งมาจากความเชื่อ (beliefs) ค่านิยม (values) และทัศนคติทางการเมือง (attitude) ของบุคคลซึ่งได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังสืบต่อกันมา จนกระทั่งบุคคลยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติการเมืองของสังคม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาวัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการรัฐประหาร 2549 (2) ศึกษาการตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และ (3) ศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 384 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่ บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการองค์การนักศึกษา จำนวน 9 คน ผลการวิจัยพบว่า

วัฒนธรรมประชาธิปไตยโดยรวมปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 3.31 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.57 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ค่าเฉลี่ย 2.33 ตามลำดับ

การเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงหลังรัฐประหาร 2549 เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น และมีความสนใจ ตื่นตัวมากยิ่งขึ้น วัฒนธรรมทางการเมืองหลังรัฐประหาร 2549 ทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เกิดการตื่นตัว เปลี่ยนแปลงและเรียนรู้วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม (participant political culture) มากขึ้น กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองที่บุคคลสนใจการเมืองและตระหนักว่า การเมืองมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเขาในทุกด้าน พวกเขาจึงกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีกิจกรรมทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม หลังรัฐประหาร 2549 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความตื่นตัวทางการเมือง

คำสำคัญ: การเรียนรู้; วัฒนธรรม; ประชาธิปไตย

## Abstract

Political culture is a part of social culture refers to patterns of political behavior of individuals. which comes from the beliefs, values and political attitudes of the people that have been cultivated until the person accepts and adheres to the urban practice of society Therefore, the researcher is interested in studying the learning of democratic culture among students of Ramkhamhaeng University.

The objectives of this paper are to study (1) the democracy culture of Ramkhamhaeng University (RU) students after the 2006 coup d'état; investigates (2) the political alertness and participation of the students under study; and studies (3) the lifeways of these students in consonance with the principles of democracy.

In this mixed-methods research of quantitative and qualitative approaches, the sample population in the quantitative research consisted of 384 RU undergraduates. In the qualitative research, key informants consisted of nine staff members, educational personnel, committee members of the Student Organization, and students.

Findings are as follows:

The democratic culture overall was moderate at an average of 3.31, the aspect with the highest mean was optimism with a mean of trust in humanity at an average of 4.57, and the aspect with the least mean was belief. Confidence in the principles of democratic governance at an average of 2.33, respectively.

The learning of democracy culture of RU students under study after the 2006 coup d'état has changed in better ways. They have shown more interests and alertness. Political culture after the 2006 coup d'état enables RU students to become more alert to change, and to learn participative political culture in an increasing manner. The political culture is that individuals who have an interest in politics and are aware that politics affects their lifeways in all aspects are enthusiastic to participate in political activities at local and national levels. Attitudes, beliefs, and values after the 2006 coup d'état of RU students show that the students under study exhibited political alertness.

**Keywords:** Learning; Culture; Democracy

## 1. บทนำ

Democracy หรือ ประชาธิปไตย เป็นคำที่ถูกใช้อย่างแพร่หลายทั่วโลกในฐานะของระบอบการปกครองระบอบหนึ่ง Democracy มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกโบราณ คือคำว่า “Demos หรือ Demokratia” แปลว่า พลเมือง หรือประชาชน และคำว่า “Kratos” แปลว่า การปกครอง รัฐบาล อำนาจปกครอง ซึ่งรวมแล้วหมายถึง “Rule by the People” หรือสรุปได้ว่าเป็นการปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน นอกจากนี้ วลีสำคัญเกี่ยวกับความหมายของประชาธิปไตย ซึ่งเป็นไปไม่ได้เลยที่จะไม่พูดถึง คือ วาทกรรมของ Abraham Lincoln ประธานาธิบดีคนที่ 16 ของสหรัฐอเมริกาที่ได้กล่าวว่า “Government of the people, by the people, for the people” หรือ “ประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน”

วัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) เป็นส่วนหนึ่ง วัฒนธรรมทางสังคม (social culture) หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งมาจากความเชื่อ (beliefs) ค่านิยม (values) และทัศนคติทางการเมือง (attitude) ของบุคคลซึ่งได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังสืบต่อกันมา จนกระทั่งบุคคลยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติการเมืองของสังคม

วัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากกระบวนการปลูกฝังอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง (political socialization process) ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่สืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนทำให้บุคคลในสังคมมีความรู้ทางการเมือง (political knowledge) ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง (political behavior) ของบุคคลในสังคม และเมื่อบุคคลในสังคมมีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นแบบแผน (pattern) พฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นแบบแผนก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้น จากกระบวนการเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าว การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับวิวัฒนาการของระบบการเมืองการปกครองที่ผ่านมาในอดีต โดยเฉพาะกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองด้วย (สมบัติ อารังธยวงศ์, 2549, หน้า 7)

การรัฐประหาร (coup d'état) เป็นรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมือง จากกลุ่มหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มหนึ่ง โดยเป็นวิถีทางที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายกำหนด และจัดได้ว่า เป็นวิธีการที่ไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตาม ในประเทศกำลังพัฒนา การรัฐประหารได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ตามบริบททางการเมืองของแต่ละประเทศ ซึ่งการก่อรัฐประหารโดยทั่วไป จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งเริ่มจากกลุ่มนายทหารจำนวนน้อยหรือผู้บัญชาการทหารที่ควบคุมกองทัพ มีการเคลื่อนกองกำลังหรือประกาศยึดอำนาจแบบฉับพลัน เพื่อยึดอำนาจจากรัฐบาลที่ครองอำนาจการบริหารประเทศในปัจจุบัน แล้วตั้งรัฐบาลชุดใหม่ และอาจมีการประกาศยกเลิกอำนาจนิติบัญญัติคือรัฐสภาชุดเดิม และยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมด้วย หลังจากนั้น มีการตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทดแทน ซึ่งการรัฐประหาร เป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายในการล้มล้างรัฐบาล ซึ่งทำหน้าที่ผู้บริหารประเทศอยู่ในขณะนั้น มีใช้การล้มล้างระบอบการปกครองของรัฐ โดยระบบโครงสร้างอื่นของประเทศ ไม่ได้รับผลกระทบหรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกในบางระบบแล้วสร้างใหม่ทดแทน และส่วนใหญ่เป็นการกระทำโดยกลุ่มทหารและกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นนำ (elite) ของประเทศนั้น ๆ บางกรณีอาจไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงเสมอไป แต่เป็นการอ้างเหตุผลของการรัฐประหารที่รัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง มีการทุจริตคอร์รัปชัน บริหารประเทศชาติผิดพลาด จำเป็นต้องบังคับให้รัฐบาลพ้นจากอำนาจและเป็นการกระทำที่ประชาชนให้ความชอบธรรม

เหตุการณ์ 19 กันยายน 2549 และ 22 พฤษภาคม 2557 เป็นการตอกย้ำความล้มเหลวทางการเมืองไทยได้เป็นอย่างดี ทั้ง ๆ ที่ทุกฝ่ายต่างก็ตระหนักเป็นอย่างดีว่า การใช้กำลังอำนาจทหารนั้น ไม่ใช่คำตอบหรือทางออกสุดท้ายในกระบวนการพัฒนาการเมือง ดังนั้น การหวนคืนกลับมาของรัฐประหารในไทยล่าสุด จึงไม่อาจตีความเป็นอย่างอื่นนอกจากความเป็นจริงของการเมืองไทยว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การรัฐประหารไม่สามารถที่จะพัฒนาการเมืองไทยขึ้นมาได้เลย เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทย มีระบบการเมืองและโครงสร้างทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่เข้มแข็ง การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยจึงไม่ได้เจริญขึ้นในสังคมไทย และระบอบประชาธิปไตยได้หยุดชะงักลงนั้น มีสาเหตุมาจากการกระทำรัฐประหารหลายครั้ง โดยสลับกันไปมาระหว่างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย และรัฐบาลที่มาจากคณะรัฐประหารโดยการแต่งตั้ง ซึ่งการรัฐประหารแต่ละครั้ง มีสาเหตุมาจากการแย่งชิงอำนาจกันในทางการเมือง เกิดความขัดแย้งกันในทางการเมือง มีการแบ่งฝ่ายแตกแยกทางความคิดในหมู่ประชาชน จนเกิดการแบ่งสีเสื้อกัน มีทั้งกลุ่มเสื้อเหลือง กลุ่มเสื้อแดง กลุ่มเสื้อหลากสี เป็นต้น ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

หากศึกษาประวัติศาสตร์การกำเนิดระบอบประชาธิปไตยในโลกตะวันตก พบว่า ระบอบประชาธิปไตยในยุโรปยุคกรีกโบราณ เกิดจากเหตุผลของการตั้งคำถามเรื่องการแสวงหารูปแบบการปกครองที่ดีกว่าของบรรดานักปราชญ์ทางการเมือง แต่ระบอบประชาธิปไตยในยุโรปยุคสมัยใหม่เป็นผลผลิตของการต่อสู้ เรียกร้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากการเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางการเมืองของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ โดยสรุปแล้ว การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ทั้งที่เป็นปัจจัยด้านแนวคิด อุดมการณ์ ปรัชญาการเมือง ปรัชญาด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงปัจจัยภายนอกประเทศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมระหว่างประเทศ ดังนั้น การหยิบยวเอาระบอบประชาธิปไตยของยุโรปมาใช้ในเมืองไทย โดยปราศจากการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ระบบค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีทางของระบอบ

ประชาธิปไตย นับเป็นเหตุผลสำคัญมากประการหนึ่งที่ทำให้ประชาธิปไตยของไทยอ่อนแอ และนำมาซึ่งเหตุการณ์ความขัดแย้ง วุ่นวายทางการเมืองไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนปัจจุบันเรื่องการเรียนรู้ประชาธิปไตย บทบัญญัติในมาตรา 44 นั้น ระบุว่า ในกรณีที่หัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ การส่งเสริมความสามัคคีและความ สมานฉันท์ของประชาชนในชาติ หรือเพื่อป้องกัน ระงับ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อย หรือความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอก ราชอาณาจักร ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีอำนาจสั่งการ ระงับยับยั้ง หรือกระทำการใด ๆ ได้ ไม่ว่าการกระทำนั้น จะมีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำ รวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่ง หรือการกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วย กฎหมายและรัฐธรรมนูญนี้และเป็นที่สุด ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้รายงานประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และนายกรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว ในสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือระบอบประชาธิปไตยเจริญมาก น้อยเพียงใด ให้พิจารณาถึงอุปนิสัยหรือการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมนั้น ด้วยเหตุผลหรือปัจจัยต่าง ๆ ในสังคม คือ การเคารพเหตุผล การรู้จักประนีประนอม การมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งที่กล่าวมานี้ เรียกว่า วัฒนธรรม แบบประชาธิปไตย บทบาทนักศึกษาในทางการเมืองจนนำมาสู่ความสำคัญที่นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการ รัฐประหาร 2549 เพื่อวิเคราะห์การเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงหลังรัฐประหาร 2549 ศึกษาการตื่นตัวทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงและเพื่อเสนอแนวทาง การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

### 1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการรัฐประหาร 2549

1.1.2 เพื่อศึกษาการตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สอดคล้องกับหลักการ ประชาธิปไตย

### 1.2 ขอบเขตของการวิจัย

1.2.1 ขอบเขตด้านประชากร ประกอบด้วย นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนกลาง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 384 คน

1.2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

1) ศึกษาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการรัฐประหาร 2549

2) ศึกษาการตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

3) ศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สอดคล้อง กับหลักการประชาธิปไตย

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการศึกษาอยู่ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561-เดือนตุลาคม พ.ศ. 2563

### 1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบถึงการเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตย ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการรัฐประหาร 2549

1.4.2 ได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และ ประชาชนทั่วไป อันเป็นรากฐานสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

1.4.3 ได้ส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการประชาธิปไตย และรู้สึกหวงแหนระบอบประชาธิปไตย มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ทำให้วัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยมีการพัฒนาที่สูงขึ้น

## 2. การทบทวนวรรณกรรม

### 2.1 แนวคิดประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2493 ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าเป็น “แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนส่วนใหญ่” (โกสินทร์ วงศ์สุววัฒน์, 2532, หน้า 4)

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนตลอดจนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ภายใต้ความเชื่อที่ว่า คนเราเกิดมาเท่าเทียมกันคือ ได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายและโอกาสที่จะได้รับการบริการต่าง ๆ

อมร รักษาสัตย์ (2539) กล่าวว่า ประชาธิปไตย คือ การที่รัฐบาลเป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน หรือประชาธิปไตยคือ สังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพและภราดรภาพ

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม (2543) กล่าวว่า “ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา” และ “อธิปไตย” เมื่อรวมกันแล้วหมายถึง อำนาจของประชาชน นั่นคือ ประชาชนเป็นอำนาจของคนหมู่มาก ดังคำกล่าวของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา अब्राฮัม ลินคอล์น ที่ว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้น จึงเกี่ยวข้องกับประชาชนในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- 1) หลักการของประชาธิปไตยถือว่าการปกครองเป็นของประชาชน จึงถือว่า ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบและผูกพันต่อระบอบการปกครองและมีหน้าที่ต้องรักษาประชาธิปไตยให้ยืนยาว
- 2) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การปกครองตามหลักการที่ว่า เป็นการปกครองโดยประชาชน
- 3) ตามหลักเพื่อประชาชน จึงถือว่า เป้าหมายหรือนโยบายในการบริหารประเทศ จะต้องมุ่งประโยชน์แก่คนส่วนมาก
- 4) เสียงข้างมากของประชาชน คือ หลักในการตัดสินใจปัญหา และการปกครองประเทศ
- 5) ประชาชนมีความเท่าเทียมกัน และมีสิทธิเสรีภาพทุกอย่างตามกฎหมาย
- 6) รัฐบาลอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนทั้งในทางตรง ได้แก่ การลงเสียงประชามติและทางอ้อมโดยผ่านสภาผู้แทนราษฎร

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชน ภายใต้สิทธิเสรีภาพที่มีความเท่าเทียมกันในการเข้าไปมีส่วนร่วม ในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองที่มุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนมาก ประชาชนมีสิทธิในการควบคุมทั้งทางตรงและทางอ้อม มีอิสระตามอำนาจที่มีซึ่งบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย

### 2.2 แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

Almond and Verba (1965) ได้เสนอลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไว้ว่า วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับประชาธิปไตยนอกจากจะมีลักษณะของการมีส่วนร่วม (participant political culture) สูงแล้ว ยังต้องมีความผสมกลมกลืนในสังคมระหว่างกลุ่มที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างและธำรงไว้ ซึ่งดุลยภาพของพลังและกลไกทางการเมืองประชาธิปไตยที่สำคัญที่สุด ประชาชนส่วนใหญ่มีความสำนึกในความสามารถทางการเมืองของตน กล่าวคือ เชื่อว่าตนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และจะพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น และตามช่องทางที่เหมาะสมซึ่งลักษณะที่เรียกว่า “Civic Culture” ถือว่าเป็นส่วนผสมของทัศนคติ ความเชื่อ 2 อย่างควบคู่กันไป คือ การเคารพเชื่อฟังยอมรับในอำนาจ อย่างหนึ่ง และความเป็นอิสระอย่างมั่นคง อีกอย่างหนึ่ง

### 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวทางในการดำเนินการเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผสมกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 384 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เจ้าหน้าที่ บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการรองคณบดี นักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ (interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการรัฐประหาร 2549 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพรรณนาความ บรรยายความ และแบบสอบถาม (questionnaire) โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

### 4. ผลการวิจัย

วัฒนธรรมประชาธิปไตยโดยรวมปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 3.31 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.57 รองลงมาด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ที่ค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาด้านการยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ที่ค่าเฉลี่ย 3.32 รองลงมาด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ที่ค่าเฉลี่ย 3.09 รองลงมาด้านการเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่ค่าเฉลี่ย 3.07 รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองที่ค่าเฉลี่ย 2.86 รองลงมาด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ ที่ค่าเฉลี่ย 2.71 รองลงมาด้านการมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ค่าเฉลี่ย 2.33 ตามลำดับ

การเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังรัฐประหาร 2549 เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น และมีความสนใจ ตื่นตัวมากยิ่งขึ้น โดยกล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองหลังรัฐประหาร 2549 ทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เกิดการตื่นตัว เปลี่ยนแปลงและเรียนรู้วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม (participant political culture) มากขึ้น กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองที่บุคคลสนใจการเมืองและตระหนักว่าการเมืองมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเขาในทุกด้าน พวกเขาจึงกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีกิจกรรมทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม หลังรัฐประหาร 2549 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความตื่นตัวทางการเมือง

### 5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา การเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการรัฐประหาร 2549 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยโดยรวมปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 3.31 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.57 มีความสอดคล้องงานวิจัยของ อภิวัฒน์ พลสมย (2529) ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการระดับอำเภอ ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการระดับอำเภอ มีวัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง มีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์และมองโลกในแง่ดีในระดับปานกลาง ตรงกับความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงในเรื่องวัฒนธรรมประชาธิปไตยโดยรวมปานกลาง และในขณะเดียวกันมีความเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีและความเสมอภาคในระดับปานกลาง มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองและความเชื่อมั่นในตนเองในระดับสูง ยอมรับการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก และการวิพากษ์วิจารณ์ในระดับปานกลาง และปฏิเสธการนิยามอำนาจเด็ดขาด การมอบความรับผิดชอบให้ผู้นำ การอ่อนน้อมยอมตนต่อผู้มีอำนาจ การยอมรับการแสดงความคิดเห็น การแสดงออกและการวิพากษ์วิจารณ์ในระดับปานกลาง และปฏิเสธการนิยามอำนาจเด็ดขาด การมอบความรับผิดชอบให้ผู้นำ การอ่อนน้อมยอมตนต่อผู้มีอำนาจ การยอมรับนับถือระบบอาวุโสและการยึดมั่นในค่านิยมแบบเดิมในระดับปานกลาง และเมื่อแยกศึกษาเปรียบเทียบตามลักษณะของอาชีพ พบว่า ข้าราชการครูมีวัฒนธรรมทางการเมือง

เมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ข้าราชการพลเรือน ส่วนข้าราชการตำรวจนั้น พบว่า มีวัฒนธรรมทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยระดับสูง ต่ำที่สุด

และพบว่า การเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังรัฐประหาร 2549 เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น และมีความสนใจ ตื่นตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงออกหลักเสรีภาพ เสมอภาค สอดคล้องกับหลักการของระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน (popular sovereignty) โดยใช้อำนาจกำหนดตัวผู้ปกครอง โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง รวมถึงอำนาจในการถอดถอนตัวผู้ปกครอง หลักเสรีภาพ (liberty) ได้แก่ การเลือกตั้ง ถอดถอนผู้ปกครองหรือผู้นำทางการเมืองการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองการเมืองทั้งด้วยการพูด การเขียน การเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะควบคุม กำกับ และตรวจสอบผู้ปกครอง การชุมนุมและเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งในการส่งเสริมสนับสนุนและคัดค้านนโยบายและการกระทำของผู้ปกครอง หลักการเสมอภาค (equality) ในระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักควบคู่กับเสรีภาพ ซึ่งประชาชนจะได้รับโอกาสที่เสมอภาคกันและทัดเทียมกันทั้งใน ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม (สมบัติ อารัมธัญวงศ์, 2549, หน้า 247-249)

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 6.1 ข้อเสนอแนะผลการวิจัย

6.1.1 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ที่จะช่วยพัฒนาระบบการปกครองไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เป็นจุดมุ่งหมายได้ ทั้งนี้ ถ้าประชาชนในประเทศยังขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเสียแล้ว ประชาธิปไตยก็ถือเป็นเพียงแต่รูปแบบในการปกครองหนึ่งเท่านั้น ที่ไม่มีความสำคัญอะไร ซึ่งการศึกษาศึกษาการเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการรัฐประหาร 2549 มีประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษา คือ ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ 2 ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการมองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เป็นด้านที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการที่มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น ทำให้ปราศจากซึ่งอคติในการเรียนรู้

6.1.2 จากการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย พบว่า เป็นการผสมระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองหลักสำคัญ คือ วัฒนธรรมทางการเมืองอิสระนิยมและอำนาจนิยม ดังนั้น ในการพัฒนาการเมืองเพื่อให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นไปด้วยความราบรื่น ต้องพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองไทยให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยใช้กระบวนการพัฒนาทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาอย่างจริงจังและแท้จริง

6.1.3 การรัฐประหารที่เกิดขึ้นในการเมืองไทยนั้น พบว่า มีเงื่อนไขผลักดันหลายประการที่เกิดจากข้อบกพร่องของกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทยเอง ดังนั้น หากต้องการจะป้องกันการรัฐประหารในการเมืองไทย จะต้องพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งอย่างแท้จริง และส่งเสริมการศึกษาทางการเมืองให้กับ 3 กลุ่มหลักของสังคมคือ นักการเมือง ประชาชน และกองทัพ อย่างจริงจัง โดยตั้งทัศนคติว่า การศึกษาการเมืองเป็นการสร้างสังคมและพัฒนาการเมือง แม้จะไม่ใช่วิชาชีพก็ตาม

### 6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การรัฐประหารที่เกิดขึ้นในการเมืองไทยยังมีประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบในด้านอื่น ๆ อีก โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

6.2.1 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการรัฐประหารที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในยุคของประชาธิปไตยสมัยใหม่

6.2.2 ผลกระทบของการรัฐประหารที่เกิดขึ้นในประเทศไทยต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

6.2.3 การวิจัยเรื่อง การเรียนรู้วัฒนธรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หลังการรัฐประหาร 2549 ได้ทำการศึกษาเฉพาะมหาวิทยาลัยรามคำแหงเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในหน่วยงานอื่น ๆ ของประเทศ

6.2.4 ควรมีการศึกษาตัวแปรเพิ่มเติมอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการแสดงออกต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เช่น ความสนใจด้านการเมือง อาชีพของบิดามารดา เป็นต้น

6.2.5 ควรมีการใช้เครื่องมือการวิจัยเพิ่มเติม เพื่อให้ได้มิติทางการศึกษาที่รอบด้านมากขึ้น เพราะการใช้แบบสอบถามการวิจัยเพียงอย่างเดียว ก็ไม่สามารถตอบมิตินึกคิดของมนุษย์ได้อย่างรอบด้าน

## 7. เอกสารอ้างอิง

- โกสินทร์ วงศ์สุวัฒน์. (2532). *ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญธรรม เลิศสุขีเกษม. (2543). *บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2549). *การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมธรรม.
- อภิวัฒน์ พลสยาม. (2529). *วัฒนธรรมทางการเมืองของข้าราชการระดับอำเภอ ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมร รักษาสัตย์. (2539). *ประชาธิปไตย: อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Almond, G. A., & Verba, S. (1965). *The civil culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Boston: Little, Brown.
- The Basic Act for Housing. (2006). *Social housing policy in Japan*. Retrieved October 20, 2020, from [https://www.internationalhousingassociation.org/fileUpload\\_details.aspx?contentTypeID=3&contentID=254956&subContentID=706249&channelID=38488](https://www.internationalhousingassociation.org/fileUpload_details.aspx?contentTypeID=3&contentID=254956&subContentID=706249&channelID=38488)